

İKV BİLGİ NOTU

AVRUPA KOMİSYONU, SOSYAL EKONOMİ EYLEM PLANI ARA DÖNEM DEĞERLENDİRMESİ

Hatice Zeynep Şen, İKV Uzman Yardımcısı

Komisyon, 2021’de kabul edilen Sosyal Ekonomi Eylem Planı’nın (*Action Plan for the Social Economy*) bugüne kadarki performansını değerlendirmek ve 2030’a uzanan yeni öncelik alanlarını ortaya koymak amacıyla hazırladığı ara dönem değerlendirme raporunu 30 Mart 2026 tarihinde yayımladı.¹ Rapor, sosyal ekonominin AB genelinde giderek daha merkezi bir politika alanına dönüştüğünü ve yalnızca sosyal içerme açısından değil, rekabetçilik, yerel kalkınma, yeşil dönüşüm ve demokratik katılım bakımından da stratejik bir işlev üstlendiğini ortaya koyuyor.

Komisyon verilerine göre AB genelinde dernekler, kooperatifler, vakıflar, karşılıklı yardımlaşma kuruluşları ve sosyal girişimlerden oluşan 4,3 milyondan fazla sosyal ekonomi kuruluşu yaklaşık 11,5 milyon kişiye istihdam sağlıyor. Bu rakam, toplam AB istihdamının yaklaşık %6,3’üne karşılık geliyor. Özellikle bakım hizmetleri, tarım-gıda, perakende, finans, kültür, konut ve döngüsel ekonomi gibi sektörlerde faaliyet gösteren bu yapılar, kâr maksimizasyonu yerine sosyal ve çevresel faydayı önceleyen iş modelleriyle öne çıkıyor.

Ara Dönem Değerlendirmesi Neyi Kapsıyor?

Raporda, 2021 Eylem Planı kapsamında belirlenen 63 somut Komisyon eyleminin uygulama durumu gözden geçiriliyor. Bu eylemler;

- sosyal ekonomi için uygun hukuki ve mali çerçevelerin oluşturulması,
- finansmana erişimin güçlendirilmesi,
- sosyal girişimciliğin desteklenmesi,
- veri toplama ve görünürlüğün artırılması,
- kamu alımları, eğitim, beceri geliştirme ve yerel yönetim kapasitesinin güçlendirilmesi gibi geniş bir politika alanını kapsıyor.

Dolayısıyla burada yalnızca istihdam politikaları değil; yatırım, vergi, kamu alımları, eğitim, bölgesel kalkınma, enerji toplulukları ve uygun fiyatlı konut gibi çok katmanlı başlıklar yer alıyor.

¹ European Commission, “Mid-term review of the action plan for the social economy - main achievements and way forward”, 30.03.2026. https://employment-social-affairs.ec.europa.eu/document/download/e0d49753-3889-464c-9089-a027e3a99b90_en?filename=EC-Mid-term%20review%20of%20the%20action%20plan%20for%20the%20social%20economy_2026.pdf

Raporda özellikle vurgulanan dönüm noktası olarak, 2023 yılında kabul edilen “sosyal ekonomi için çerçeve koşulların geliştirilmesine ilişkin Konsey Tavsiye Kararı” öne çıkıyor. Söz konusu karar Üye Devletlere sosyal ekonomi stratejileri hazırlama, özel yasal statüler geliştirme, vergi teşvikleri sağlama, sosyal sorumlu kamu alımlarını yaygınlaştırma ve finansman araçları oluşturma konusunda ortak bir AB referans çerçevesi sunması bakımından önemli görülüyor.

Bu doğrultuda 2021-2025 döneminde 21 Üye Devletin ulusal veya bölgesel sosyal ekonomi stratejisi hazırladığı ya da hazırlık sürecine geçtiği belirtiliyor. 12 Üye Devletin ise bu alandaki mevzuatı kabul ettiği veya reforme ettiği ifade ediliyor. Bu gelişme, sosyal ekonominin AB’de giderek kurumsallaşan bir politika eksenine dönüştüğünü de ortaya koyuyor.

Finansman, Beceri ve Yeni Öncelikler

Komisyon, özellikle InvestEU Sosyal Yatırım ve Beceriler Penceresi üzerinden sosyal girişimler için yaklaşık 1,2 milyar avroluk garanti desteği sağlandığını ve bunun 11,7 milyar avroluk yatırım mobilizasyonu potansiyeli yarattığını belirtiyor. Bu araçların mikrofinans, sosyal etki yatırımı ve sosyal girişimcilik için risk finansmanı sağlayarak yaklaşık 900.000 istihdamın korunmasına veya oluşturulmasına katkı sunduğu ifade ediliyor.

Bununla birlikte rapor, sosyal ekonomi kuruluşlarının geleneksel işletmelere kıyasla hâlen finansmana erişimde daha fazla zorluk yaşadığını ve özellikle sabırlı sermaye (*patient capital*), etki ölçümü ve yatırım standartları alanlarında piyasa parçalanmasının sürdüğünü ortaya koyuyor.

İleriye dönük olarak ise Komisyon, alana yönelik yaklaşımının üç temel öncelik etrafında şekilleneceğini belirtiyor. Bunlar

- rekabetçi bir sosyal ekonomi için bütünlük çerçeveler,
- güçlü bir finansman ve beceri ekosistemi,
- veri temelli görünürlük ve tanınırlığın artırılması olarak sıralanıyor.

Bu kapsamda yerel ve bölgesel yönetimlere yönelik politika araç setlerinin geliştirilmesi, sosyal sorumlu kamu alımlarının yaygınlaştırılması, sosyal yatırım için gönüllü piyasa standartlarının oluşturulması ve sosyal ekonomi istatistiklerinin uyumlaştırılması planlanıyor.

Genel olarak ara dönem değerlendirmesi, sosyal ekonominin AB’de artık yalnızca sosyal politika ekseninde değil; yeşil dönüşüm, dijitalleşme, konut, enerji toplulukları, kültür, turizm ve demokratik katılım gibi çok boyutlu politika alanlarında da stratejik bir araç olarak değerlendirildiğini gösteriyor.